

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

PALVELUVALIKOIMANEUVOSTON TOIMINTASUUNNITELMA 2024

Lyhyesti Palveluvalikoimaneuvostosta

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (Palko) lakisääteisenä tehtävänä on seurata, määrittellä ja antaa suosituksia Suomen terveydenhuollon palveluvalikoiman kokonaisuudesta. Lisäksi Palko hyväksyy säteilylain 111 §:n tarkoittamat oireettoman henkilön lääketieteellisen säteilyaltistuksen kriteerit (kuvantamisen kriteerit). Palveluvalikoimaneuvoston tehtävänä on myös antaa lausuntoja palveluvalikoiman soveltamisesta sekä osallistua kotimaiseen ja kansainväliseen keskusteluun terveydenhuoltopalvelujen sisällöstä

Palveluvalikoimaa sovelletaan sekä julkisesti järjestetyssä terveydenhuollossa että yksityisessä terveydenhuollossa, jonka kustannuksia korvataan sairausvakuutuksesta. Palveluvalikoiman määrittelyn tavoitteena on varmistaa, että julkisesti rahoitettavat terveyspalvelut ovat vaikuttavia, turvallisia ja kustannuksiltaan hyväksyttäviä ja että ne pystyvät oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti vastaamaan koko väestön terveydenhuollon tarpeisiin. Kuvantamisen kriteerit velvoittavat kaikkea terveydenhuoltoa.

Neuvosto toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminta käynnistyi vuonna 2014. Nykyisen neuvoston toimikausi on 1.7.2023-30.6.2026. Puheenjohtajan lisäksi neuvostossa on enintään 15 jäsentä ja heillä on henkilökohtaiset varajäsenet. Asioiden valmistelua varten neuvosto voi asettaa jaostoja. Lisäksi neuvostolla on pysyvien asiantuntijoiden verkosto, jota se voi täydentää tarpeen mukaan. Neuvoston käytännön toiminnasta vastaa pysyvä sihteeristö.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Palkon sihteeristö toimii osana STM:n ohjausosastoa ja sen ohjausyksikköä.

Palkon toimintaympäristö 2024

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä koskeva lakiuudistus tuli voimaan vuoden 2023 alussa. Hyvinvointialueiden toimintojen uudelleen järjestäytyminen haastaa päivittäisistä toiminnoista suoriutumista. Terveydenhuollon paheneva henkilöstövaje vaikuttaa merkittävästi palvelujen saatavuuteen. Terveydenhuollon tietorakenteiden kokonaisuudistus on edistynyt. Toissijaisen tiedonkäytön mahdollisuudet terveydenhuollon toiminnan vaikuttavuuden arvioinnissa ovat selkeytymässä, joskin niiden tosiasiallinen käyttö arkivaikuttavuuden seurannassa ja toiminnan ohjaamisessa ei aivan lähitulevaisuudessa ole mahdollista.

Palkon toiminnan kohdentamisessa tulee huolehtia siitä, että se omalta osaltaan pystyy varmistamaan julkisen terveydenhuollon palveluvalikoiman oikeudenmukaisen, yhdenvertaisen ja koko väestön tarpeita vastaavan sisällön lähivuosina. Suositusten ja kriteerien aihevalinnoissa tulee tärkeäksi arvioida myös se, miten yksittäiset suositukset voivat laajemmin vaikuttaa eri menetelmien käytön ja käyttöönoton periaatteisiin erityisesti tilanteissa, joissa on merkittäviä alueellisia eroja vaikuttavien hoitojen saatavuudessa tai yksittäisen hoitomenetelmän kustannusvaikuttavuus on arvioitu vähäiseksi tai epävarmaksi. Lisäksi Palkon rooli tulee korostumaan tilanteissa, joissa terveydenhuollon menetelmän käyttö tai käyttöönotto ei perustu yksinomaan lääketieteelliseen tutkimusnäyttöön.

Lääkevalmisteiden ja yksilöllisen lääketieteen kehitys sekä avo- ja sairaalahoitojen lisääntyvät yhdistelmähoitot haastavat lääkkeiden arviointia ja käyttöönottoa koskevaa lainsäädäntöä.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Kalliiden, usein epävarmaan tietoon perustuvien, sairaalalääkkeiden arviointiprosessin kehittämistä jatketaan FinCCHTAn, Fimean ja Palkon yhteistyönä. Uusien sairaalalääkkeiden hintaneuvottelut ja niitä seuraavat käyttöönottopäätökset on keskitetty ja uusi kansallinen toimintamalli vakiintunut käyttöön vuoden 2022 aikana. Tammikuussa 2025 alkava terveysteknologian arviointia koskevan EU-asetuksen soveltamisen johdosta Palkon ja Fimean tulee sopia tarpeellisista muutoksista sairaalalääkkeiden arviointiprosessiin. Lisäksi Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on yhtenäistää ja uudistaa avohoidon ja laitoshoidon lääkkeiden käyttöönottoon liittyvät arviointiprosessit ja -kriteerit, jotta ne olisivat yhtenäiset riippumatta lääkkeen annostelumuodosta. Lisäksi hallitusohjelman tavoitteena on uudistaa ja vahvistaa kansallista terveydenhuollon menetelmien arviointia ja päätöksentekoa kokoamalla osaamisen ja resurssit yhteen. Tavoitteena on myös säätää julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja menetelmien palveluvalikoimaan kuulumisen ja kohdentamisen periaatteista palveluiden vaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Palko seuraa uudistusten etenemistä ja osallistuu käytävään keskusteluun.

Digitaalisten palvelujen sekä etävastaanottojen lisääntyminen on muuttanut terveydenhuollon toimintamalleja sekä myös toiminnan edellytyksiä. Tämän vaikutukset palveluvalikoiman tarjontaan voivat olla saatavuutta parantavia sekä alueellisia eroja vähentäviä edellyttäen, että toiminnan vaikuttavuuden edellytykset säilyvät. Myös Palkon tulee huomioida digitaaliset palvelut arvioitaessa sellaisia menetelmiä, joissa on kehitetty etähoito- ja etäkuntoutusmenetelmiä nykykäytännön rinnalle.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Tarve kansalliseen sosiaalihuollon menetelmien arviointiin tulee kasvamaan hyvinvointialueiden järjestämisvasuun kattaessa sekä sosiaali- että terveydenhuollon ja yhteensovitettujen palveluiden tuottaminen yleistyy. Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston tulee osallistua tähän keskusteluun, erityisesti huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraation tarpeen. Sosiaalihuollon palveluvalikoiman määrittäminen tulee edellyttämään lakimuutoksia. Palkon toiminnan suunnittelussa huomioidaan uuden hallitusohjelman tavoitteet painopisteen siirtämisestä ennaltaehkäiseviin ja perustason palveluihin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden vahvistaminen ottamalla käyttöön vaikuttaviksi arvioituja käytäntöjä. Palko ohjaa ja linjaa sihteeristön kehittämistyötä ilmiölähtöisen suosituskokonaisuuden osalta toimikauden ajan.

Keskeiset tavoitteet ja tehtävät vuodelle 2024:

- annetaan suosituksia palveluvalikoiman sisällöstä huomioiden aiheiden valinnassa seuraavat näkökulmat:
  - yleisien kansansairauksien tutkimukset ja hoidot sekä ennaltaehkäisy (primaaripreventio)
  - menetelmät, joiden osalta on tarpeen tehdä vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäksi laajaa eettistä tarkastelua menetelmän käyttöönoton oikeudenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

- hyvinvointialueiden arvioinnissa ja ohjauksessa ilmenevät huomattavat erot alueellisessa järjestämisessä tai saatavuudessa, vaikka näyttö vaikuttavuudesta on selkeä
- uudet, kalliit menetelmät
- eri toimijatahojen integraatiota edellyttävät menetelmät
- vaikuttamattomien tai hyöty-haittaprofiililtaan epäsuotuisten menetelmien poissulkeminen
- digitaaliset palvelut ja menetelmät
- päätetään oireettomien henkilöiden säteilytutkimusten kriteereistä ja valmistellaan eurooppalaista yhteistyötä niiden laatimiseksi jatkossa
- osallistutaan eurooppalaiseen hankkeeseen radioaktiivisten lääkkeiden arvioinnin yhdenmukaistamiseksi ja yhteistyön lisäämiseksi muun kuin kliinisen arvioinnin osalta
- huomioidaan EU HTA asetuksen edellyttämä kehittäminen kansallisessa lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden arvioinnissa
- lisätään kustannus-vaikuttavuustiedon osuutta Palkon suosituksissa ja kriteereissä
- kehitetään eettistä arviointia osana Palkon suositusten ja kriteerien valmistelua
- kehitetään Palkon suositusten ja kriteerien käyttöönoton ja niiden vaikutusten sekä suositeltujen menetelmien vaikuttavuuden seuranta hyödyntämällä palveluiden tuottamisessa kertyvää tietoa (sote-tietojen toisiokäyttö) huomioiden vaikuttavuuden ja tietojohdamisen kehittäminen

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

- edistetään priorisointiperiaatteiden ja käytännön priorisointiin liittyvien haasteiden ja mahdollisuuksien tunnistamista
- edistetään terveydenhuollon resurssien oikeudenmukaista ja kustannusvaikuttavaa kohdentumista koskevan keskustelun etenemistä
- tiivistetään edelleen yhteistyötä Fimean, lääkkeiden hintalautakunnan (Hila), sekä Kansallisen HTA-koordinaatioyksikkö FinCCHTA:n ja sen alaisen arviointiylilääkäriverkoston kanssa
- tiivistetään yhteistyötä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmistä, palveluista ja hoidoista suosituksia antavien tahojen kanssa, kuten Käypä-Hoito toimitus, Hoitotieteen tutkimussäätiö ja muut vastaavat toimijat
- tehdään arviointiprosessieihin EU-HTA-asetuksen voimaantulon vuoksi tarpeelliset muutokset
- osallistutaan PROSHADE-hankkeen vuorovaikutusverkoston toimintaan (tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa)
- jatketaan webinaareja Palkon suosituksista ja kriteereistä
- järjestetään Palkon toiminnan 10-vuotisseminaari syksyllä 2024
- toteutetaan 2024 päättyvän kirjallisuuskatsausten hankinnan puitesopimuksen kilpailutus uudelle kaudelle
- selvitetään yhdessä STM:n kanssa seulontojen arvioinnin aloittamista

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Palkon neuvosto päättää uusien suositusten ja kriteerien valmistelujen käynnistämisestä tunnistettujen tarpeiden perusteella sihteeristön ja jaostojen resurssien puitteissa.

Neuvoston sihteeristö

Neuvoston sihteeristön päätehtävänä on yhdessä jaostojen kanssa huolehtia asioiden valmistelusta neuvoston päätettäväksi. Vuoden 2024 alussa sihteeristön muodostavat pääsihteer, kaksi erityisasiantuntijaa, osa-aikainen johtava asiantuntija ja assistentti. Lisäksi sihteeristössä toimii yksi sivutoiminen sihteer lääkejaoston suositusten valmistelussa. Sihteeristön resurssitarvetta on arvioitu v. 2023 ja sihteeristöä täydennetään v. 2024 yhdellä vakinaisella erityisasiantuntijalla lääkesuosituksen valmisteluun sekä yhdellä määräaikaisella erityisasiantuntijalla.

Kokoukset 2024

Palveluvalikoimaneuvosto kokoontuu 8-9 kertaa.

Kokouksissa valitaan suositusvalmisteluun otettavat aiheet, ohjataan suositusten ja kriteerien valmistelua sekä hyväksytään annettavat suositukset, kriteerit ja muut kannanotot. Arvioitavat lääkevalmisteet perustuvat Fimean uusista sairaalalääkkeistä tekemiin arvointiraportteihin.

Suosituksen ja kriteerien lisäksi kokouksissa käsitellään pyydetyt lausunnot ja päätetään palveluvalikoiman määrittelyn periaatteista, prosesseista ja neuvoston toimintaperiaatteista.

Palveluvalikoimaneuvoston jäsenten, varajäsenten sekä asiantuntijoiden koulutus järjestetään sisäisinä seminaareina.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Palveluvalikoimaneuvoston sihteeristö hankkii tarvittavat selvitykset ja asiantuntijalausunnot sekä valmistelee asiat kokouskäsittelyä varten neuvoston jaostojen kanssa.

Jaostot

Jaostot valmistelevat suosituksia ja kriteereitä neuvoston käsittelyyn yhdessä sihteeristön kanssa.

Vuoden 2024 alussa Palkossa toimintaa jatkavat seuraavat jaostot:

- **Mielenterveys, päihteet ja kipu -jaosto**
  - Jatketaan suositusvalmisteluja aiheista transkraniaalinen magneettistimulaatio (TMS) ja aivojen tasavirtastimulaatio (TDCS) neuropaattisen kivun hoidossa sekä lääkeresistentin masennuksen hoidossa.
- **Lääkejaosto**
  - Jatketaan vuodelta 2023 siirtyvien lääkesuosituksien valmistelua.
  - Aloitetaan Fimean arvioimin uusien sairaalalääkkeiden suositusten valmistelu arviointiraporttien pohjalta.
  - Neuvoston päätöksellä valmistellaan tarvittaessa suosituksia lääkkeiden käyttöaiheiden laajenuksista ja käsitellään aiempien suositusten päivityspyyntöjä.
- **Kuvantamistutkimusten jaosto**

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

- Jatketaan vuodelta 2023 siirtyvien kriteerien valmistelua sydämen tietokonetomografiatutkimukselle ja Hoidetun rintasyövän jälkeiselle mammografiatutkimukselle.
- Aloitetaan kriteerien valmistelu aiheista panoramaröntgentutkimus sydän- ja verisuoniproteesin asentamisen sekä TAVI-toimenpiteen yhteydessä. Jatketaan panoraamaröntgentutkimusten kriteerien valmsitelua muille indikaatioille. Tavoitteena on koota lopuksi kaikki panoraamaröntgentutkimusta koskevat kriteerit yhteen.
- Osallistutaan Euroopan komission Preparatory Joint Actioniin (PrISMA). Tarkoituksena on valmistella kriteerejä jatkossa kansainvälisenä yhteistyönä.
- **Plastiikkakirurgian jaosto**
  - Jatketaan suositusvalmistelua aiheesta Lääketieteellisesti perustellun ja ei-lääketieteellisen plastiikkakirurgian rajanveto.
- **Lisääntymisterveyden jaosto**
  - Viimeistellään kommenttikierroksen jälkeen hedelmöityshoitoja ja muita lisääntymislääketieteen menetelmiä koskeva esiselviys Palkon hyväksyttäväksi.
  - Aloitetaan hedelmöityshoitoja koskevien menetelmäkohtaisten suositusten valmistelu.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Kaikkiaan vuonna 2024 hyväksyttäneen n. 20 suositusta tai kriteeriä. Määrään vaikuttaa oleellisesti Fimean tekemien lääkearviointien määrä sekä suositusaiheiden laajuus. Lääkesuosituksia arvioidaan jatkossa valmistuvan keskimäärin noin 15 vuodessa. Lääkesuosituksukset kohdistuvat yleensä pieniin potilasryhmiin, muut suositukset laajoihin kokonaisuuksiin.

Palkossa toimii pysyvänä jaostona *Puheenjohtajien jaosto*, joka valmistelee prosessien kuvaukset ja toimintaperiaatteet sekä niiden muutokset neuvostossa käsiteltäviksi ja hyväksyttäviksi. Prosessien kehittämistä tehdään vuonna 2024 ja suosituskriteerien selkiyttämistä. Puheenjohtajien jaosto yhdenmukaistaa ja kehittää jaostojen toimintatapoja sekä edistää suositusten ja kriteerien tunnettuutta ja vaikuttavuutta. Jaosto valmistelee myös Palkolta pyydetyt kantelulausunnot ja vastaavat.

Jaostojen kokoonpanot on julkaistu neuvoston kotisivuilla.

Vuonna 2024 käynnistyvät uudet jaostot

Uusien jaostojen käynnistäminen käsitellään Palkossa tarvittaessa.

Asiantuntijaverkosto

Palveluvalikoiman määrittelyyn osallistuvien asiantuntijoiden verkostoa täydennetään tarvittaessa neuvoston toimikauden ajaksi. Tarve määräytyy neuvoston käsittelyyn tulevien aiheiden ja perustettujen jaostojen toiminnan mukaan. Kaksi etiikkaan erikoistunutta asiantuntijaa jatkavat eettisen arvioinnin kehittämistyötä.

Asiantuntijoiden luettelo on nähtävillä palveluvalikoimaneuvoston kotisivuilla.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Seminaarit ja sidosryhmätapaamiset

Palko järjestää avoimia seminaareja ja sidosryhmätapaamisia sekä sisäisiä Palkolle ja sen jaostoille kohdennettuja seminaareja.

Palkon sihteeristö osallistuu seminaareihin ja kongresseihin, jotka liittyvät palveluvalikoimaneuvoston tehtäväalueeseen.

Viestintä ja vaikuttaminen

Palveluvalikoimaneuvoston suositukset, kriteerit, lausunnot ja muut kannanotot perusteluineen julkaistaan kotisivuilla www.palveluvalikoima.fi. Ennen suositusten lopullista hyväksymistä suositusluonnos julkaistaan www.otakantaa.fi -sivustolla julkista kommentointia varten. Otakantaa kommenteista tehdään yhteenveto, joka julkaistaan yhdessä suosituksen kanssa. Kuvantamisen kriteerit julkaistaan www.lausuntopalvelu.fi -sivustolla. Lausunnoista tehdään yhteenveto, joka julkaistaan osana valmistelumuistiota.

Palkon sihteeristö esittelee Palkon toimintaa eri terveydenhuollon sektoreille käyttäen siihen parhaiten soveltuvia ja resurssit huomioivia menetelmiä: luennot, pääkirjoitukset ja puheenvuorot Palkon nettisivuilla sekä yleiset tiedotustilaisuudet joko etänä, hybridinä tai läsnäolotilaisuuksina.

Palkon suositukset siirretään Terveysporttiin ja indeksoidaan Lääkärin tietokantaan. Tämä parantaa niiden saavutettavuutta.

Palkon ja jaostojen jäsenet viestivät omissa organisaatioissaan Palkon toiminnasta ja vastaavat omalta osaltaan suositusten käyttöönotosta.

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma päivitetään vuoden 2024 aikana. Palkon nettisivuja päivitetään tarpeen mukaan.

Säädösvalmistelun ja säädösten toimeenpanon tukeminen

Sihteeristö osallistuu erikseen sovitusti hallitusohjelman toimeenpanoon tukemalla säädösvalmistelua sekä Eu:n HTA-asetuksen kansallista toimeenpanoa. Sihteeristö osallistuu Eu:n säteilyturvallisuusdirektiivin toimeenpanoon koskien kuvantamisen kriteereitä ja radioaktiivisten lääkkeiden suosituksia osana Joint Actionia (PrISMA) .

Muu toiminta

Palveluvalikoimaneuvoston jäsenet ja sihteeristö osallistuvat asiantuntijoina Suomen julkisesti rahoitetusta terveydenhuollon palveluvalikoimasta käytävään keskusteluun ja seuraa muiden EU-maiden toimintaa palveluvalikoimiensa määrittelyssä.

Talous

Neuvoston toimintamääräraha vuonna 2024 on noin 250 000 euroa. Merkittävimmät menoerät ovat kirjallisuuskatsausten hankinnat neuvoston suositusten perustaksi sekä neuvoston ja sen jaostojen kokouksiin liittyvät kustannukset.

Määräraha ei sisällä päätoimisen sihteeristön palkkauskustannuksia, eikä jäsenille tai sivutoimisille sihteeereille maksettavia kokouspalkkioita.

Toimintakertomus vuodelta 2023

Hyväksytty Palkon kokouksessa 1.2.2024

Palveluvalikoimaneuvosto hyväksyy sihteeristön valmisteleman toimintakertomuksen huhtikuun 2024 loppuun mennessä.